

FIGYELŐ

Szépirodalom

SZÉCSI NOÉMI:
Utolsó kentaur

A magyar tagokból álló bizottság a tavalyi évben Szécsi Noéminek ítélte az Európai Unió irodalmi díját, még hozzá a *Kommunista Monte Cristo* című regényéért, amely egy hithű kommunistáról szól. A fiatal író nő új könyvében, az *Utolsó kentaurban* az anarchizmus képviselői vannak terítéken, és velük együtt Budapest.

Főhőseink húsz év körüli biciklis futárok, akik a vitáik közben saját képükre formált anarchizmus eszméjét vallják magukénak, és eszeirt is cselekszenek: az *Anarchist Cookbook* című ötlettárat is megszégyenítő akciókat hajtanak végre, például amikor vörös lepelbe burkolják a Hősök terén álló emlékművet (a vörös itt a rombolás színe), vagy amikor állatok mancsait teszik egy divatbemutató modelljeinek lábbelijeibe. Bombariadókkal álmodnak, szemelgetnek a tüntetések közül; életük meghatározó élménye a 2006. október 23-i rendőrtak adrenalin-mámora. Van közöttük, aki az egyik politikai oldalhoz húz, és van, aki a másikhoz: a közös bennük, hogy szemükben Budapest egyszerre Gotham és Sin City.

„A radikalizmus a politikai eszmélkedés elengedhetetlen gyermekbetegsége, mumpsza, bányahimlője, és kis szerencséjével nem hagy maga után szövődményt” – mondja mintegy mentségükre az elbeszélő.

A szöveg utálattal és egyúttal szeretettel beszél a fővárosról. Úgy alkalmaz társadalomkritikát, hogy egyszerre fel is villantja, mennyire szeretetreméltó ez a hely. Az édes-savanyú máz, amellyel Pest és Buda be van vonva az *Utolsó kentaurban*, már az első oldalon érezhető: „Vannak olyanok, akik Budapestre mint nőre – mint úri dámára, olcsó ringyóra, viruló vagy hervadó szépségre – gondolnak, és szerelmesek belé. Aztán vannak, akik érzésük szerint családon belüli erőszak áldozatai. Úgy mondják, utóbbi esetben a bántalmazó és a bántalmazott mindig különösen szoros kapcsolat [sic!].” Ez az eljárás azonban szintén felemás: sokan szerethetik ezt a kettősséget, de az üres giccsről sem áll messze.

A mű nem ajánlható eszképipista könyvmolyoknak, mert belevaló jelen-regény, realizmtikusságra törekvő epizódokkal. A szereplőkkel mégis mintha lenne valami baj. A két ellenpólus, Emma és Mahno sorsa és jelleme bármennyire kidolgozott

is, az árnyalás nem adja meg mélységüket. A négy anarchista úgy fest napjaink hitelesen ábrázolt Budapestjén, mintha egy filmben az utcán forgatott háttér előtt animált papírmásé figurák ténykednének. Fiktív voltukat hangsúlyozza, hogy végig orosz anarchisták neveit használják becenévként, és egy-egy ponton példaképeik (Bakunyin, Kropotkin, Mahno és Emma Goldman) élete beszűrődik az övékébe. Nem csoda hát, hogy amikor épp egy kisebb csínytevésénél nyakon csípi Kropotkint, és a rendőrség rábukkan nála brigádnaplójukra, az ügyvédjük könnyűszerrel beadja a bírónak, hogy tulajdonképpen egy regény birtokába kerültek. Emma meg is jegyzi: mindig is szeretett volna regényhős lenni! A fiatal szereplőktől ezt leszámítva sem nagyon lehet elvonatkoztatni a műben, és ettől a történet egy ifjúsági regényhez illő utóízt kap.

A mottó szerint a középkori ezoterikus hagyomány hazánkat és Budapestet is a nyilas jegyébe sorolta, melynek jelképe a kentaur: ez a fantáziálény az anarchista csoportosulás jelképe és névadója is. A nyilas jellemzője a „szüntelen vágyakozás, amely a valóságot csupán az álom távlatából, a délibábbal kiegészítve fogadja el” – írja Ka-

rátson Endre memoárjának a regény elé helyezett részében. Innen nézve nem helytelen, hogy az *Utolsó kentaurban* a valóság és a fikció ilyen jellegzetesen szétválasztható.

Az író az nyilatkozta regényéről, hogy az a rendszerváltás utáni generáció feszültségeit igyekszik bemutatni. Olvasás közben viszont nehéz lenne megfeleledkezni arról, hogy a szerzőt a kiadó kérte meg egy, a jelenlegi társadalmi visszáóságokat viccesen bemutató regény megírására – ennél fogva a szöveg közéleti tanulságai erősen megkérdőjelezhetők.

PAÁR TAMÁS

(*Ulpus-báz Kiadó, Budapest, 2009, 288 oldal, 2999 Ft*)

LIPCSEY EMŐKE: *Ördöghinta*

„Úgy hírlík, az Ördög megint megjelent” – legalábbis Lipcsey Emőke, a svédországi író, költő, publicista első, *Ördöghinta* című regényében. Nem tudni, mi az ördögöt keresett ott, de felborzolta a kedélyeket, felforgatott mindent; szereplőket, párbeszédet, cselekményszálakat, idősíkokat. Fel és alá hintáztatta az olvasókat, hol közelebb billentve

